

first stage, who are practicing the improving fitness. These ascertaining experiments indicate a high percentage of disorders of the bio geometric profile of posture of the tested contingent. Found that the most frequent violation of posture of the mature age women of the first stage is the scoliosis posture. Obtained data confirm the need for the development of the differentiated posture correction programs of mature age women of the first stage with the use of wellness fitness.

Key words: posture disorders, health fitness, women.

Лаврентьєв О.М., Буток О.В., Панасюк М.О.
Національний університет державної податкової служби України

ОСОБЛИВОСТІ ТАКТИКО-ТЕХНІЧНИХ ДІЙ СПІВРОБІТНИКІВ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ УКРАЇНИ ПРИ ОЗБРОЄНОМУ ОПОРІ З ВИКОРИСТАННЯМ ВОГНЕПАЛЬНОЇ ЗБРОЇ - II

В роботі розглядаються питання щодо формування тактико-технічних дій під час виконання службових завдань при озброєному опорі з використанням вогнепальної зброї. Визначений комплекс заходів щодо організації та проведення занять із спеціальної фізичної, вогневої та тактичної підготовки під час навчання в ВНЗ. Проведено аналіз й узагальнення наукової, навчально-методичної та спеціальної літератури.

Ключові слова: тактична підготовка, співробітник, експерт, озброєний правопорушник.

Постановка проблеми та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями. При виконанні службових обов'язків співробітник правоохоронних органів досить часто потрапляє в різні ситуації, що можуть призвести до протиправних дій.

Фактори, які впливають на виконання службових обов'язків, являють собою складний комплекс, а саме: – оцінка ситуації і прогнозування її розвитку; – прийняття рішення; – реалізація прийнятих рішень; – почуття відповідальності за доручену справу; – бажання обеззброїти злочинця; – подолання перешкод, які заважають виконати поставлені задачі (опір злочинця, недооцінка можливостей, ситуаційне оточення, тобто умови, в яких проводиться затримання); – інстинкт самозбереження.

Вищезазначені фактори характеризують поведінку співробітника у конкретній ситуації, де багато чого залежить від його індивідуальних особливостей:

- від уміння оцінювати ситуацію;
- навичок миттєвої орієнтації у просторі за несподіваних обставин;
- вольової зібраності та рішучості;
- доцільності дій і розвитку витримки;
- наявного досвіду поведінки в аналогічних ситуаціях;

- сміливості та вміння швидко розпізнавати небезпеку і миттєво, не втрачаючи самовідчуття, реагувати на неї, виконувати свій службово-професійний обов'язок [3, 4, 5, 6].

Виходячи із вищевикладеного, ми дійшли до висновку, що підготовка правоохоронців до професійної діяльності є багатоаспектною. Особливо складним та відповідальним є процес виховання фахівця, готового діяти ефективно при зіткненні із озброєним правопорушником. Результат його готовності до адекватних дій, залежить від оволодіння спеціальними уміннями і навичками. Вибір правильної тактики поведінки та обеззброєння правопорушника визначається за оцінкою його готовності до відкриття вогню та бойових якостей вогнепальної зброї, а також одягу правопорушника, його фізичного та психічного стану. Будуючи тактико-технічні дії співробітників треба враховувати те, що за своєю специфікою опір або напад відбуваються за реально існуючих обставин, із використанням вогнепальної, холодної зброї, або інших підручних предметів, у будь-яку пору дня та обставин, кліматичних умов, без правил, тощо. Так найбільш поширений вид нападу є пограбування, який передбачає застосування будь-якої зброї. Саме тому формування тактико-технічних дій співробітників треба починати з вивчення і аналізу ситуації, які раніше мали місце, приймати вірні рішення й виконувати рухові дії, що направлені на забезпечення особистої безпеки співробітників правоохоронних органів в рамках законодавства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз практики протидії правопорушень підтверджується наявністю професійного ризику в діяльності співробітників правоохоронних органів при:

- затриманні озброєної злочинної групи;
- переслідуванні озброєних правопорушників;
- звільненні заручників;
- перебуванні в засідці для затримання правопорушника;
- веденні переговорів віч-на-віч із злочинцями;
- масових безпорядках;
- проникненні в організовану злочинну групу;
- розкритті резонансних тяжких злочинів;
- проведенні рятувальних робіт тощо.

Дослідженнями рівня успішності у досягненні мети в різних видах професійної діяльності співробітників правоохоронних органів займалися науковці: В.В. Корнещук, С.Х. Яворський (поводження в нетипових ситуаціях професійної діяльності); О.А. Довгий, М.Т. Задояний, В.П. Крошко (проблемами професійного ризику); В.А.Топоров, А.В. Юрченко (питанням професійно-прикладного навчання поведження з вогнепальною зброєю та застосування її в екстремальних ситуаціях). При опитуванні 28% співробітників відзначили, що зіштовхуються із загрозою життю та здоров'ю у своїй повсякденній діяльності (серед них 14,6% опитаних – щодня, 13,4% – кілька разів на тиждень, а 30,6% – загрожують кілька разів на рік). Найбільш небезпечними службами є патрульно-постова (28,4% опитаних зіштовхуються із загрозою життю практично щодня), ізолятори тимчасового утримання (32,8%), підрозділ «Беркут» (17,1%) та

інші служби (17,4%) [1, 5].

Дослідження виконується за науковою темою кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки факультету податкової міліції Національного університету державної податкової служби України на 2013-2018 роки «Формування спеціальних професійних якостей працівників правоохоронних органів».

Формування мети та завдань роботи: Мета дослідження – визначити основні навчальні дисципліни для організації та проведення практичних занять для вдалої протидії озброєному правопорушнику співробітниками правоохоронних органів.

Завдання дослідження:

1. Проаналізувати результати опитувань співробітників та експертів щодо адекватних дій співробітників під час озброєного опору правопорушника.
2. Дати характеристику навчальним дисциплінам щодо організації навчальних занять.

В роботі використовуються методи аналізу й узагальнення наукової, навчально-методичної та спеціальної літератури.

Виклад основного матеріалу дослідження. Так як стрільба з пістолета - не часте явище, воно асоціюється з почуттями боязні, страху, тривоги, загальмовує функціональну діяльність, тому викликає стан напруженості всіх систем організму і психіки людини. Ознаками цього стану є: підвищення частоти пульсу та дихання; пітливість долонь; розкоординація рухів; збільшення коливань зброї; втрата стійкості рівноваги при приготуванні; збільшення тремору рук; погіршення зорового сприйняття; уповільнення або прискорення простої рухової реакції чи реакції на рухомий об'єкт тощо.

Від моменту виникнення екстремальної ситуації і до створення реальної загрози життю та здоров'ю проходить певний проміжок часу. Присутня розгубленість, скутість у діях. Співробітники забувають не тільки чому їх навчили, але у деяких випадках навіть й свою домашню адресу. Це природна реакція людини на дії з небезпекою, ризиком для життя [7]. Опитування співробітників правоохоронних органів, які побували в реальних сутичках із озброєним злочинцем, показало, що в більшості випадків під час нападу вони не могли виконати: – адекватних захисних дій через психологічну напругу; – попередити дії правопорушника. Це дозволяє стверджувати, що сучасні методики навчання, які застосовуються в навчальному процесі не повною мірою вирішують існуючі проблеми в підготовці правоохоронців до протиборства з озброєним правопорушником [2].

На нашу думку, основною причиною цього є недостатнє матеріально-технічне забезпечення занять з перемінним складом під час проведення навчальних занять із спеціальної фізичної підготовки. Тобто, використання гумових чи дерев'яних макетів пістолетів для відпрацювання прийомів обеззброєння, що поступово притуплює інстинкт самозбереження. Курсанти не відчують її вагових характеристик, вони не чують звуків роботи частин і механізмів при досиланні патрона до патронника, не чують звуку зняття пістолета із запобіжника, та, що найголовніше, не відчують моменту пострілу і не бачать

приблизного польоту кулі.

При цьому за наказами про професійну підготовку в правоохоронних органах для занять із спеціальної фізичної підготовки рекомендовано чотири години, а вогневої підготовки дві години на тиждень [4]. На сьогоднішній день під час планування навчальних занять відсутня їх плановість, заняття із зброєю направлені на вивчення механізмів; стрільба тільки за курсом стрільб, де конкретно визначені вправи зі стрільби (вправах 1,2 відстань до мішені 25 м., час на виконання стрільби необмежений, у вправі 5 відстань до мішені 25м., час на виконання стрільби 8 сек., у вправі 4 відстань до мішені 7-10 м., час на виконання стрільби необмежений, у вправі 3 відстань до мішені 7-10 м., час на виконання стрільби 8 сек., а у вправі 6 відстань до мішені 15 м., час на виконання стрільби 10 сек.); не проводяться тактичні заняття із бойовою зброєю; на заняттях з тактики поведінки працівника податкової міліції з табельною вогнепальною зброєю вивчаються елементи правомірності застосування зброї та фізичного впливу.

Експерти у своїх висновках вказують на те, що стрільба з короткоствольної зброї (пістолет) ефективна до 15 м., якщо відстань більша, краще використовувати зброю з прикладом; навички стрільби відпрацьовувати стоячи, сидячи на коліні, лежачи, звертати увагу на положення ніг, рук, тулуба в цілому; стріляти з правої та лівої руки, навчати однією рукою досилати патрон у патронник, перезаряджати; швидко доставати зброю; використовувати різноманітні мішені (ростові, сидячі, лежачі, із заручником), стрільба по декількох мішенях (2-3 патрона в кожну) зі зміною магазину; для психологічної підготовки використовувати ляльку-муляж (заручник) тощо. Також табельну зброю треба адаптувати під кожного співробітника. Слід навчити його, як правильно визначити стрілецьке око, але тренування проводити на обидва. Навчити швидко доставати зброю з кобури, знімати із запобіжника, досилати патрон в патронник, проводити зміну магазину (ці обставини впливають на дії співробітників в екстремальних ситуаціях).

Тому, у процесі проведення занять, не порушуючи структури, курсантам пропонується виконувати цілий ряд вправ, які спрямовані на розвиток психологічних якостей з відповідних дисциплін (спеціальна фізична, вогнева та тактична підготовки), які поділяються на два етапи: базовий та спеціальний. Організація занять з вогневої підготовки та методика їх проведення повинні вирішуватися з урахуванням психолого-педагогічних особливостей навчання співробітників правоохоронних органів. Вони передбачають: вивчення заходів безпеки, матеріальної частини стрілецької зброї; навчання вмілому поводженню з бойовою зброєю та ведення стрільби із пістолета (виконувати вправи №№ 1,2,3,4,5,6); виховання здатності оцінювати обстановку, передбачати її з трансформаційними змінами в різних ситуаціях, оперативно мислити; вміти керувати підлеглими і віддавати розпорядження в критичних ситуаціях; вирішувати завдання психологічної підготовки, а в подальшому – проводити тренування швидкісного дістання пістолета з кобури (без магазину) і прицілювання, перевіряти знання ними підстав і порядку застосування зброї, правил поводження з вогнепальною зброєю [3].

Всі ці зміни створюють негативну домінанту, яка активно впливає на техніку стрільби,

тобто: збільшується час прицілювання; змінюється вплив на спусковий гачок; порушується темп і ритм стрільби; при стрільбі по рухомих цілях знижується точність та швидкість підйому руки зі зброєю та її перенесення на наступну мішень. При підготовці співробітників правоохоронних органів тактико-технічний рівень підготовки визначається за сформованістю умінь та навичок проводити обеззброєння та залежить від методики навчання, змісту та об'єму навчально-тренувальних занять, які спрямовані на індивідуальну тактичну підготовку працівників до дій у типових та екстремальних ситуаціях, а також підготовку до таких дій у складі службових нарядів та груп [2].

ВИСНОВКИ

1. Застосування в навчальному процесі великого арсеналу фізичних, тактичних та спеціальних ігрових вправ, надасть можливість покращити фізичний, психологічний та тактико-технічний рівень підготовленості курсантів при загрозі використання вогнепальної зброї (пістолет).

2. Набутий досвід під час використання спеціальних ігрових вправ в початковому процесі допоможе підвищити індивідуальний рівень підготовки курсантів під час навчання діям в змодельованих ситуаціях, забезпечивши в практичній діяльності більш якісний рівень виконання професійних обов'язків при загрозі використання вогнепальної зброї.

ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ У ДАНОМУ НАПРЯМІ. Подальше дослідження вбачаємо у вивченні шляхів підвищення ефективності фізичного впливу майбутніх працівників правоохоронних органів в процесі моделювання службової ситуації при загрозі використання вогнепальної зброї.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бондаренко В. В. Вплив експериментальної методики навчання майбутніх правоохоронців на успішність сутичок в умовах нападу озброєного супротивника / В. І. Пліско, В. В. Бондаренко // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка. – Чернігів : ЧНПУ, 2011. – Т. 2. – Вип. 91. – С. 214–217.

2. Гаркуша В.С. Особиста безпека працівників податкової служби України: навчальний посібник / Гаркуша В.С., Корнеєв Ю.В., Шамрай В.О.; за заг. редакцією О.Л. Копиленка. – К.: „МП Леся”, 2005. – 568 с.

3. Думко Ф.К. Професійно-психологічна підготовка співробітників ОВС / Ф.К. Думко, Г.Є. Запорожцева. – Одеса: ОІВС, 2000. – 47 с.

4. Логачов М.Г. Психологічна підготовка особового складу спеціальних підрозділів ОВС до дій в екстремальних ситуаціях: дис. ... канд. психол. наук: 19.00.06 / Логачов Микола Георгійович. –Х., 2001. – 184 с.

5. Некоторые рекомендации полицейским по поддержанию зрительного контакта в конфликтных ситуациях // Борьба с преступностью за рубежом (по материалам зарубежной печати). Ежемесячный информационный бюллетень. – М., 1999. – № 8. – С. 21-23.

6. Смирнов В.Н. Психологические аспекты профессиональной экстремально-психологической подготовки сотрудников ОМОН к выполнению задач по охране

общественного порядка // Вопросы совершенствования деятельности милиции общественной безопасности: Сборник № 11. – М. : ГУООП СОБ МВД России; ВНИИ МВД России, 2004. – С. 120.

7. Топоров В.А. Огневая подготовка. Учебник / В.А. Топоров / под. общ. ред. В.П. Сальникова. СПб.: Санк-Петербургский университет МВД России, 2000. 368 с.

8. Cook L. Police Stress: Learning Throught Experience, Research and Observation / Cook L. // – San Jose State University. – 2003. – 220 p.

9. Hans-Peter Thomas. Ambassador of boxing on five continents / Hans-Peter Thomas // International. Amateur boxing association 50 years. – Druckhaus Mitte, Berlin, 1996. – P. 119 – 124.

10. Ortiz M. La Defensa personal policial y Buguei / Ortiz M. – FALMA, Granada, Espana, 1999. – 120 p.

Анотация. Лаврентьев А.Н., Буток Е.В., Панасюк М.А. «Особенности тактико-технических действий сотрудников правоохранительных органов Украины при вооруженном сопротивлении с использованием огнестрельного оружия» - II.

В работе рассматриваются вопросы формирования тактико-технических действий во время выполнения служебных задач при угрозе использования огнестрельного оружия. Определен комплекс мероприятий к организации и проведения занятий по специальной физической, огневой и тактической подготовки во время обучения в ВУЗе. Проведен анализ и обобщение научной, учебно-методической и специальной литературы.

Ключевые слова: тактическая подготовка, сотрудник, эксперт, вооруженный правонарушитель.

Annotation. Lavrentyev A.N., Butok O.V., Panasyk M.O. "The tactical and technical actions special features of law enforcement bodies of Ukraine in the armed resistance with using a firearm - II".

This paper is devoted to the formation of tactical and technical actions while performing tasks in armed resistance with the use of firearms. The main subjects for organizing and conducting workshops for successful combating armed offender by employers of law enforcement bodies of Ukraine.

The paper analyzed and summarized research , educational and specialized literature in this area , conducted a survey of practitioners of different kinds of activities in law enforcement bodies. Advices of practical experts who have experience of over 15 years were taken into account. The factors, which characterize the behavior of employers in a particular situated with the real professional risk, that threatened their life and health of duty were established by analysis. Because of that, to our mind, in the organization and conduction special physical, fire and tactical preparation lessons during the period of learning in the University ought to be used the exercise, which aimed at developing psychological qualities, improve logistical support and planning lessons evenly. Applying in learning process a huge arsenal of physical, tactical and special playing

exercises and use in practical lessons examples of different real situations may affect the overall level of cadets preparation and improve their individual level of preparation.

Key words: tactical training, officer, expert, armed offender.

Присяжнюк С. І.

Національний університет біоресурсів і природокористування України

ДОСЛІДЖЕННЯ ЗМІНИ ПОКАЗНИКІВ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВЛЕНОСТІ СТУДЕНТІВ ПЕРШОГО КУРСУ НУБІП УКРАЇНИ ЗА ПЕРІОД ІЗ 1986 ДО 2012 РОКУ

У статті представлений аналіз фізичної підготовленості студентів Національного університету біоресурсів і природокористування України за період із 1986 до 2012 років. Встановлено, що рівень фізичної підготовленості юнаків і дівчат, майже з усіх тестових вправ з кожним наступним періодом дослідження покращується.

Ключові слова: здоров'я, студенти, гіподинамія, фізичні вправи, рівень фізичної підготовленості, рухова активність, навколишнє середовище.

Постановка проблеми. Перебудова вищої школи, що здійснюється згідно принципів демократії, самоуправління і самостійності студентів, визначає стратегічний орієнтир у діяльності вищих навчальних закладів – виховання активної особистості студента. Важливою складовою, що характеризує стан здоров'я, показником фізичної активності студентів як особистості є фізична підготовленість [2, 4, 8].

Нині існує думка науковців і фахівців в галузі фізичного виховання [7, 9, 10, 18 та ін.], що рівень фізичної підготовленості студентської молоді постійно знижується, і особливо це помітно на початку XXI століття. В певній мірі ця думка має право на існування. Адже у зв'язку з розвитком комп'ютерних технологій, підвищені вимоги програм навчальних дисциплін вищих навчальних закладів вимагають від студентів все більше і більше використовувати можливості комп'ютерної техніки. Крім цього поява різних ігрових комп'ютерних програм викликають жвавий інтерес до комп'ютерних ігор. Надмірне захоплення комп'ютерними технологіями, а також не дотримання вимог здорового способу життя, нехтуючи заняттями фізичними вправами призводить до розвитку процесів гіподинамії, погіршення здоров'я та зниження рівня фізичного підготовленості.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Фізична підготовленість студентів залежить не тільки від оволодіння ними засобами та формами фізичної підготовки, що використовуються впродовж навчальних занять передбачених розкладом і самостійних занять [1, 6], які використовуються у вільні від навчання години. Велике значення має оволодіння студентами теоретичних знань та методичних умінь проведення самоконтролю за ефективністю цих занять. Певний вплив на фізичну підготовленість студентів має обсяг практичних занять із фізичного виховання. Слід зауважити, що з кожним роком у багатьох вищих навчальних закладах зменшується кількість годин фізичного виховання. Впродовж багатьох років Міністерством освіти і науки України не вирішується ряд важливих проблем породжених, на наш погляд, байдужістю відношення до дисципліни „Фізичне виховання”, прикладом може слугувати наказ Міністерства освіти і науки України № 642 від 09.07. 2009 р.